

ТАСДИҚ МЕНАМОЯМ

Ректори Донишгоҳи технологии
Тоҷикистон, номзади илмҳои техникӣ,
дотсент Амонзода И.Т.

«04» _____ 2019 с.

ТАҚРИЗИ

муассисаи тақриздиханда ба диссертатсияи Таваров Дилшодҷон Саидмуродович дар мавзӯи «Раванди ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ дар шароити муосир (таҷрибаи Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ

Муҳимияти омӯзиши мавзӯ

Муҳимияти омӯзиши мавзӯи интихобгардида дар он ифода меёбад, ки масъалаи ҷомеаи иттилоотӣ аз ҷониби муҳаққиқони ватанӣ то ҳанӯз дар сатҳи зарурӣ мавриди омӯзиш қарор дода нашудааст. Раванди ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ дар шароити Тоҷикистон бори аввал аст, ки объекти алоҳидаи таҳқиқоти илмӣ қарор гирифтааст. Махсусан дар илмҳои сиёсӣ бо дарназардошти омилҳои сиёсии ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ мавриди таҳқиқ қарор додани ин масъала иқдоми нав мебошад. Аз ин рӯ, чунин ҳолат имкон медиҳад, ки муҳимияти омӯзиши масъалаи мазкурро таҳқиқоти нав ва саривақтӣ муаррифӣ намоем. Дар ин маврид муҳимияти ин масъала бешак аён аст.

Муаллиф дар таҳқиқоти худ дуруст қайд намудааст, ки «раванди ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ дар замони муосир яке аз масъалаҳои муҳими рушди инкишофи ҷомеа махсуб ёфта, ба тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ таъсири амиқ расонида, рафтори одамон, муносибатҳои ҷамъиятӣ ва фаъолияти онҳоро ба кулӣ тағйир медиҳад. Дар раванди идоракунии давлатӣ истифодаи гардидани технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ сиёсати давлатиро ба дигаргунии ҷиддӣ рӯ ба рӯ намуда, дар назди он вазифаҳои навро мегузорад». Воқеан ҳам гузариш ба ҷомеаи иттилоотӣ ва марҳила ба марҳила таъмин намудани рушди инкишофи инфрасохтори иттилоотии мамлакат талаботи давраи замони буда, дар соҳаи сиёсат – ҳукумати электронӣ, дар соҳаи иқтисодиёт – тичорати электронӣ, дар соҳаи иҷтимоӣ – хизматрасониҳои электронӣ ва дар соҳаҳои дигар низ муносибатҳои иттилоотию коммуникатсиониро ба вучуд меоранд ва дар заминаи онҳо рушди инкишофи соҳаҳои мазкурро таъмин менамоянд. Вобаста ба муҳимият ва зарурияти рушди технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ ва аз истифодаи самараноки онҳо вобаста будани рушди соҳаҳои гуногуни мамлакат омӯзиш, таҳқиқ ва баррасии паҳлуҳои

гуногуни ин масъаларо боз ҳам афзун мегардонад. Бо дарназардошти чунин омил гуфтан мумкин аст, ки таҳқиқоти Таваров Д.С. дар самти омӯзиши ҷомеаи иттилоотӣ ва баррасии мушкилот ва дурнамои рушди ин гуна ҷомеа дар Ҷумҳурии Тоҷикистон кори илмию таҳқиқотии хеле мубрам ва пураризиш мебошад.

Бояд гуфт, ки ҷомеаи иттилоотӣ ҳамчун категорияи илмӣ ва ҳамчун объекти таҳқиқот хусусияти байнифаннӣ дорад. Онро олимони соҳаҳои гуногуни илм бо назардошти предмети худ метавонанд мавриди омӯзиш қарор диҳанд. Таҳлилу баррасии диссертатсияи мазкур нишон медиҳад, ки муаллиф дар таҳқиқоти худ ин омилро ба инобат гирифта, дар дуб оби алоҳида вобаста ба предмети илмҳои сиёсӣ бештар ба масъалаҳои сиёсии раванди ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ таваҷҷуҳ зоҳир намудааст. Бинобар ин, натиҷаҳои таҳқиқот, пеш аз ҳама, барои сиёсатшиносон ва ҷомеашиносон аҳамияти махсус дошта, инчунин барои онҳое, ки ба омӯзиши ҷомеаи иттилоотӣ мароқ зоҳир менамоянд, хеле муҳим мебошанд.

Масъалаи рушди соҳаҳои мухталифи ҳаёти ҷамъиятӣ, паст намудани сатҳи камбизоатӣ ва таъмин намудани рушди ояндаи мамлакат яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати пешгирифтаи Ҳукумати мамлакат боқӣ мемонад. Аз ин рӯ, омӯзиш ва таҳқиқи омилҳои таъминкунандаи рушди инкишофи мамлакат масъалаҳои мубрам боқӣ хоҳанд монд. Ҷомеаи иттилоотӣ ва технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ омили муҳими таъминкунандаи рушди инкишофи соҳаҳои гуногуни ҳаёти мамлакат доништа мебошанд. Аз ин рӯ, диссертатсияи Таваров Дилшодҷон Саидмуродович ба омӯзиши яке аз масъалаҳои муҳимми замони муосир бахшида шуда, натиҷаҳои таҳқиқот ва хулосаю пешниҳодҳои муаллиф барои рушди минбаъдаи ҷомеаи иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти илмию амалӣ дорад.

Дар таҳқиқоти мазкур дар баробари консепсияҳои илмии ҷомеаи иттилоотӣ, инчунин ба масъалаи рушди инфрасохтори иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон низ диққати махсус дода шудааст. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки мушкилиҳои дар ин самт ҷойдоштаро нишон диҳад. Дар алоқамандӣ бо чунин зарурият омӯзиши паҳлуҳои гуногуни ҷомеаи иттилоотӣ, муайян намудани хусусиятҳои хосси он, илман асоснок намудани қонуниятҳои ташаккулёбии он яке аз самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ маҳсуб меёбанд.

Натиҷаҳои таҳқиқот ва эътимоднокии онҳо

Муаллиф дар раванди омӯзиши мавзӯи доираи васеи адабиёти илмиро мавриди омӯзиш қарор дода, дар заминаи онҳо баррасии худро асоснок намудааст. Ҳамаи адабиёти илми дар рӯйхат ҷойгиршуда, воқеан ҳам дар поварақ ҳамчун иқтибос нишон дода шудаанд, ки чунин ҳолат эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро нишон медиҳанд. Инчунин эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот аз рӯйи методҳои илми истифодашуда ва мувофиқати онҳо бо самти илмӣ асоснок карда мешавад. Дар раванди таҳқиқот муаллиф методҳои муқоисавӣ, таҳлили системавӣ, функционалӣ, сохторӣ, типологӣ, таҳлил ва таҷзияро ба таври васеъ истифода намудааст.

Натиҷаҳои таҳқиқоти мазкурро ба таври мушаххас чунин баён намудан мумкин аст:

1. Муаллиф дар заминаи омӯзиш ва таҳлили адабиёти илмӣ мафҳум ва моҳияти ҷомеаи иттилоотиро мавриди таҳқиқ қарор дода, хусусиятҳои муҳими онро нишон додааст. Саҳми муаллиф дар ин раванд дар он ифода меёбад, ки ӯ маҳмиши классикӣ ва муосири ҷомеаи иттилоотиро муайян намудааст.

2. Дар таҳқиқоти мазкур дар асоси таҳлили таҷрибаи давлатҳои пешрафта нақши давлат дар рушди инкишофи ҷомеаи иттилоотӣ, моҳияти сиёсати иттилоотӣ ва сиёсати иттилоотонии давлат, тафовут ва алоқамандии онҳо, аҳамият ва муҳиммияти ин навъи сиёсат илман асоснок карда шудаанд.

3. Муаллиф ба масъалаи истифодабарии технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар раванди идоракунии давлатӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуда, ба баррасии ташаккулёбии ҳукумати электронӣ машғул гардида, мушкилот ва дурнамои рушди ҳукумати электронии Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон додааст.

4. Муаллиф талабот ва шарту шароитҳои рушди ҷомеаи иттилоотиро илман асоснок намуда, вобаста ба бартарафсозии мушкилиҳои ҷойдошта тавсияҳои амалӣ пешниҳод намудааст.

5. Заминаҳои рушди инкишофи ҷомеаи иттилоотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, мушкилот ва дурнамои ташаккулёбии он, хусусиятҳои ин раванд дар шароити мамлакат нишон дода шудаанд.

Ҳамин тариқ, аҳамияти илмӣ таҳқиқоти мазкур дар он ифода меёбад, ки дар заминаи хулосаҳо ва натиҷаҳои асосии таҳқиқот зарурати ташаккул додани ин навъи ҷомеа дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шаванд.

Аҳамияти назариявӣ амалии таҳқиқот

Таҳқиқоти мазкур дар заминаи таҳлили адабиёти илмӣ ва омӯзиши равандҳои сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода шуда, дар он нисбат ба рушди ҷомеаи иттилоотӣ мамлакат хулосаҳои илман асоснокшуда баён гардидаанд. Бинобар ин, таҳқиқоти мазкур, пеш аз ҳама, дар шароити Тоҷикистон барои таҳқиқоти минбаъдаи ҷомеаи иттилоотӣ ва рушди инкишофи он заминаи илмӣ назариявӣ ба шумор меравад. Инчунин, дар асоси таҳлилу таҳқиқи концепсияҳои илмӣ зарурати ташаккулдиҳии ҷомеаи иттилоотӣ нишон дода шудааст, ки он барои асоснок намудани дурустии стратегияҳои давлатӣ ва сиёсати иттилоотонии мамлакат аҳамиятнок мебошад.

Дар раванди таҳқиқот дар баробари омӯзиши омилҳои сиёсии ҷомеаи иттилоотӣ, инчунин хусусиятҳои байнифаннии он ба инобат гирифта шудаанд. Зеро ҷомеаи иттилоотӣ на танҳо сиёсат, балки тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятиро фаро мегирад. Аз ин рӯ, натиҷаҳои таҳқиқот ва маводи диссертатсияро дар раванди таълими фанҳои сиёсатшиносӣ, амнияти миллӣ, амнияти иттилоотӣ, ҷомеашиносӣ ва монанди инҳо, метавон истифода бурд. Инчунин, натиҷаҳои таҳқиқот барои муҳаққиқоне, ки ба

омӯзиши дигаргуниҳои сифатӣ ва равандроҳои сиёсии замони муосир машғуланд, аҳамияти зиёди илмию назариявӣ доранд. Дар баробари ин, хулосаҳои таҳқиқоти мазкурро дар самти таҳияи барномаҳои давлатӣ ва стратегияҳои рушди технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ истифода намудан мумкин аст.

Мухтавои асосии диссертатсия

Диссертатсияи мазкур аз муқаддима, се боб, шаш зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Боби якуми диссертатсия ба таҳқиқи асосҳои илмию назариявӣ ва хусусиятҳои концептуалии масъалаи ҷомеаи иттилоотӣ бахшида шуда, дар он бо дарназардошти мазмуну муҳтавои концепсияҳои классикӣ ва дар заминаи таҳлили назарияҳои илмии замони муосир мафҳум ва моҳияти ҷомеаи иттилоотӣ нишон дода шуда, нишонаҳо ва хусусиятҳои муҳимми ин навъи ҷомеа муайян гардида, заминаҳои рушду инкишофи он мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Зербоби аввали боби якум бевосита ба омӯзиши хусусиятҳои умумӣ ва мазмуну муҳтавои асосии ҷомеаи иттилоотӣ бахшида шуда, дар доираи ин зербоб таҳқиқоти дар ин соҳа анҷомёфта ва ба масъалаи мазкур бахшидашуда баррасӣ гардидаанд.

Зербоби дуюми боби якум ба омӯзиши раванди ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ, қонуниятҳо, заминаҳои рушду инкишофи он ва хусусиятҳои муҳимми ин раванд бахшида шудааст. Дар ин қисми диссертатсия қайд мегардад, ки рушди ҷомеаи иттилоотӣ бо рушди телекоммуникатсия ва технологияҳои иттилоотӣ робитаи қавӣ дорад, аммо дар баробари ин рушди соҳаҳои дигар ва махсусан сиёсати давлатӣ дар ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ нақши ҳалқунанда мебозанд.

Боби дуюми диссертатсия ба омӯзиши сиёсати иттилоотонии давлат, барномаҳо ва стратегияҳои иттилоотию сиёсии давлат, таҷрибаи давлатҳои тараққикарда ва созмонҳои байналмилалӣ чиҳати рушди технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ, истифодаи ТИК дар раванди идоракунии давлатӣ ва ташаккулёбии ҳукумати электронӣ бахшида шудааст.

Зербоби якуми боби дуум ба таҳлилу баррасии сиёсати иттилоотонии давлат ва барномаҳои давлатии дар соҳа қабулгардида бахшида шуда, дар он дар заминаи таҳлили муқоисавӣ муваффақиятҳои давлатҳои пешрафтаи олам дар самти ташаккулдиҳии ҷомеаи иттилоотӣ нишон дода шудаанд.

Зербоби дуюми боби дуум ба омӯзиши концепсияҳои нави идоракунии давлатӣ бахшида шуда, дар он самаранокии истифодаи технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар раванди идоракунии давлатӣ нишон дода шудааст.

Дар боби сеюми диссертатсия раванди ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ташаббусҳои Ҳукумати мамлакат чиҳати самаранок истифода намудани технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ, мушкилот ва дурнамои рушди ҳукумати электронӣ ва

ҷомеаи иттилоотии мамлакат мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода шудаанд.

Дар зербоби аввали боби сеюм заминаҳои меъёрию ҳуқуқии ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ ва татбиқи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор гирифта, дар заминаи онҳо зарурият ва муҳимияти ташаккулёбии ин навъи ҷомеа барои Тоҷикистон асоснок карда шудаанд.

Зербоби дуюми боби сеюм ба омӯзиши шарту шароитҳои ташаккулёбӣ ва истифодабарии ТИК бахшида шуда, дар он таҳдиду хатарҳои иттилоотӣ ва новобаста ба мавҷудияти чунин таҳдидҳо зарурати ташаккул додани инфрасохтори иттилоотии мамлакат нишон дода шуда, монеаҳои дар ин самт мавҷуда баррасӣ гардидаанд.

Дар хулосаи диссертатсия натиҷаҳои таҳқиқот ҷамъбаст гардида, ҷиҳати хубтару беҳтар ба роҳ мондани рушди ҷомеаи иттилоотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия ва пешниҳодҳои муаллиф баён гардидаанд.

Норасоихо ва эродҳо

Дар таҳқиқоти мазкур дар баробари муваффақиятҳо, ба андешаи мо, чунин нораҳои низ дида мешаванд:

1. Дар боби аввали диссертатсия истифодабарии технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар шароити ҷомеаи анъанавӣ ва мушкилоти таъмин намудани рушди ҷомеаи иттилоотӣ дар ин гуна ҷомеа бояд нишон дода мешуд.

2. Нақши технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар рушду инкишофи соҳаҳои ҳаётан муҳими мамлакат нишон дода нашудаанд. Хуб мебуд ба ин масъала низ тавачҷуҳи бештар дода мешуд.

3. Агар муаллиф нақшаҳои дохили диссертатсияро дар шакли замима дар охири қор ҷойгир менамуд, хубтар мебуд. Зеро дар таҳқиқотҳои дигар дар аксар маврид дар чунин шакл замимаҳоро таҳия менамоянд.

4. Маълумот дар бораи аҳамияти порталҳои миллӣ ва системаҳои иттилоотӣ камтар ба назар мерасанд.

Аммо дар маҷмӯъ гуфтан мумкин аст, ки норасоҳои мазкур ба мазмуну мундариҷаи диссертатсия таъсири ҷиддӣ расонида наметавонанд ва илмияти таҳқиқотро коҳиш намедиханд.

Ба талабот ҷавобгӯ будани диссертатсия

Диссертатсия таҳқиқоти илмӣ анҷомёфта мебошад ва он аз ҷониби муаллиф мустақилона анҷом дода шудааст. Матни диссертатсия бо услуби илмӣ таҳия гардида, аз лиҳози забонӣ бо дарназардошти талаботҳои забони давлатӣ хеле хуб таҳрир гардидааст. Ҳар як зербоби диссертатсия хулосаҳои худро дорад, ки дар онҳо муаллиф инчунин фикру андешаҳои худро нисбат ба моҳияти масъалаи баррасишаванда изҳор намудааст. Хулосаҳо ва натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар автореферати диссертатсия баён гардидаанд. Автореферат мундариҷаи асосии диссертатсияро дар бар мегирад. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 8 мақолаи илмӣ муаллиф, ки 6-

